

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kürtler, geleneksel sözlü aktivitelerini günümüze değin taşıyarak 20'nci yüzyılın başından itibaren Batılı anlamda tiyatro eserleri vermeye başlamışlardır. Zaman içinde belediyeler bünyesinde kurulan tiyatrolar her şehirde sosyal ve kültürel yaşamın canlanmasını da sağlamışlardır. Fakat belediyelere atanan kayyumlar, Kürtçe performans sergileyen tiyatroları kapatıp tiyatrocuların işine son vermiştir. Yine Kürtçe sergilenen bazı oyunlar, mülki amirlerin keyfi kararlarıyla yasaklanmıştır. Bu nedenle Kürt tiyatrosunun önündeki engellerin ve yasakların kaldırılarak Covid-19 salgını sürecinde yaşanan mağduriyet başta olmak üzere tiyatro emekçilerinin sorunları ve taleplerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

~~Murat SARISAC~~

Van Milletvekili

GEREKÇE

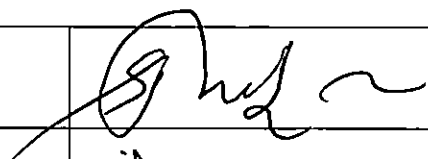
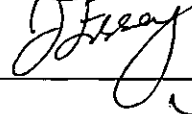
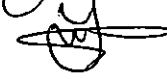
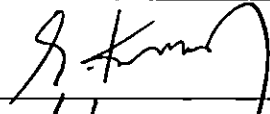
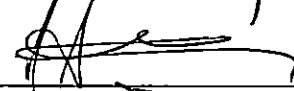
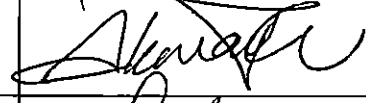
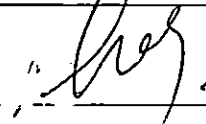
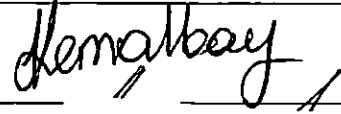
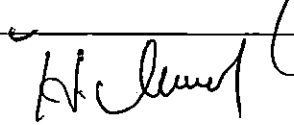
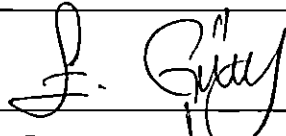
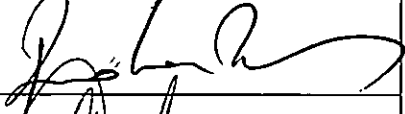
Türkiye’de tiyatro emekçileri, covid-19 salgını sürecinde yetersiz destek ve önlemlerle mücadele ederken 27 Mart Dünya Tiyatro Günü’nü ekonomik zorluklar içinde karşılamaktadırlar. Çünkü hayatını sadece sahne sanatlarıyla idame eden oyuncular, iptal edilen turne ve oyunlar nedeniyle şu anda da zor durumdadır. Özellikle Kürt tiyatrosu, salgının etkilerinin dışında siyasi iktidarın politik engelleme ve yasaklarına da maruz kalmaktadır. Bu nedenle Kürtçeyle ilgili her alanda Temmuz 2016’da ilan ettiği Olağanüstü Hal (OHAL) ile birlikte bir gerileme yaşanmaktadır. Bu açıdan OHAL, son yirmi yıl içinde Kürtçeyle ilgili kaydedilen gelişmelerden geriye gidişin bir miladı olmuştur.

Buna bağlı olarak 90’lı yılların zorlu şartlarında kurulan İstanbul Kürt Enstitüsü, Mezopotamya Kültür Merkezi vb. kurumlar, Kürtçe yayın yapan gazete ve TV’ler, DBP’li belediyeler bünyesinde hizmet veren Kürtçe kreşler, ilk Kürtçe özel tiyatro olarak kabul edilen Seyr-i Mesel Tiyatrosu kapatılmıştır. Geride kalan kurum ve derneklerin içi boşaltılırken Kürt diliyle üretim yapan, eğitmen olarak çalışanların işlerine son verilmiştir. Aynı şekilde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu (DBŞT) oyuncusu 31 kişi de işten çıkarılmıştır. Yine Batman Belediyesi Şehir Tiyatrosu ve Hakkari Belediyesi’ne bağlı tiyatro topluluğunun da kapısına kilit vurulmuştur. Bunun sonucunda birçok şehirde tiyatro festivalleri, tiyatro atölyeleri ve oyunlarla canlanan kültür ve sanat yaşamı sekteye uğramıştır.

Kürt tiyatro emekçileri, zamanla Diyarbakır’da Amed Şehir Tiyatrosu ve Van’da Tiyatro Mencil’i kurarak İzmir, Ankara, İstanbul dâhil birçok kentte yüzlerce Kürtçe oyun sergilemişlerdir. Yine de zaman içinde politik olduğu anlaşılan gerekçelerle çeşitli engelleme ve yasaklamalara maruz kalmışlardır. HDP Adana İl Örgütü’nün yapmak istediği Kürt Tiyatro Günleri’nin Şubat 2019’da yasaklanması bunlardan bir tanesidir. Amed Şehir Tiyatrosu’nun Tartuffe, Teatra Jiyana Nû’nun Tenê Ez ve Tiyatro Mencil’in Kozik oyunlarını sergilemesi planlanan etkinlik, “Kamu güvenliğini tehdit ettiği” gerekçesiyle yasaklanmıştı. Aynı şekilde Ekim 2020’de de İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları’nın Kürtçe bir oyuna yer vermesi üzerine Teatra Jiyana Nû’nun sergileyeceği Nobel Ödüllü yazar Dario Fo’nun oyunu Bêrû’ya da “kamu güvenliği” gerekçesiyle izin verilmemiştir. Bununla, Şehir Tiyatroları’nın 106 yıllık tarihinde ilk defa bir Kürtçe oyununun gösteriminin yapılması engellenmiştir.

Oysaki tiyatro, geçmişten bugüne değin Kürt aydınları için kimliklerini ve dillerini yaşatabilecekleri bir sahne olarak görülmüştür. Bu nedenle 1975’ten sonra Irak’ta Baas rejiminin Kerkük ve Xaneqin gibi kentlerde Kürtçe oyun yasaklarına rağmen kendini var etmesini bilmiştir. Çünkü tiyatro ve dilin yasaklarla ehlileştirilemeyeceği tarihsel tecrübelerle sabittir. Kürt tiyatrosu, yasaklara rağmen Evdîrehîm Rehmî Hekarî’nin 1919’da yazdığı Batılı anlamında ilk tiyatro eseri sayılan Memê Alan’dan bugüne bu şekilde ilerlemektedir. Sovyet Rusya’da Ahmedê Mîrazî’nin 1920’li yıllarda ilk Kürtçe tiyatro grubunu kurması, Irak Kürdistanı’nda Pîremêrd’in 1930’lu yıllarda yazdığı oyunlar, İran Kürtleri arasında oynanan Mîr Mîran’lar, Celadet Ali Bedirxan’ın Hevînd adlı piyesi, Musa Anter’in 1965’te yayınlanan 4 sahnelik Birîna Reş’i ve bugün yazılıp oynanan oyunlar, Kürt tiyatrosunun sürekliliğinin nişaneleridirler..

Kürt tiyatrosu dünya edebiyatından da yararlanarak Shakespeare, Brecht, Dario Fo, Harold Pinter'in oyunları başta olmak üzere birçok oyunu Kürtçe'ye çevirip sahneye aktarmıştır. Buna rağmen farklı dillerde hiçbir sorun çıkmazken bugün Kürtçe gösterimi yapılan bazı oyunların yasaklandığı görülmektedir. Oysaki bizzat Kültür Bakanlığı; dezavantajlı konumda olan Kürt tiyatrosunun desteklenmesi, Kürtçe tiyatro metinlerinin dokümantasyon çalışmalarının yapılması, Kürtçenin diğer lehçelerinde yazılmış tiyatro metinlerinin Kurmanca'ya çevrilmesi konularında adım atabilirdi. Kürt tiyatrosu başta olmak üzere Kürtçe'ye yönelik yapılması beklenen pozitif ayrımcılık hiçbir zaman gerçekleşmediği gibi adeta negatif bir ayrımcılık söz konusudur. Dolayısıyla kayyumların tiyatro gruplarına yönelik uygulamaları ve Kürtçe oyunların yasaklanması düşünüldüğünde; Kürt tiyatrosu ve emekçilerinin yaşadıkları sorunların belirlenerek gerekli tedbirlerin alınması için Meclis araştırması açılması elzemdir.

1	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
2	SAİT DEDE	HAKKARİ	
3	HABİP EKSİK	IĞDIR	
4	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	
5	OYA ERSOY	İSTANBUL	
6	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
7	EROL KATIRCIOĞLU	İSTANBUL	
8	HÜSEYİN KAGMAZ	ŞIRNAK	
9	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	
10	ZEYNEL ÖZEN	İSTANBUL	
11	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	
12	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	
13	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	
14			
15	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	
16	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
17	PERO DUNDAR	MARDİN	
18	RIDVAN TURAN	MERSİN	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	